

WŁADYSŁAW CZAPLIŃSKI,
ADAM GALOS, WACŁAW KORTA

HISTORIA NIEMIEC

WYDANIE DRUGIE
POPRAWIONE

WROCŁAW · WARSZAWA · KRAKÓW
ZAKŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO

1990

SPIS TREŚCI

OD AUTORÓW	5
----------------------	---

Część pierwsza

HISTORIA NIEMIEC DO 1492 ROKU

I. NAJDAWNIEJSI MIESZKAŃCY ZIEM NIEMIECKICH

Paleolit	11
Neolit	16
Społeczeństwa epoki brązu	22
Społeczeństwa epoki żelaza	27
Germanie i ich walka z Rzymianami	30
Rozsiedlenie plemion germańskich w świetle najstarszych źródeł rzymskich	36
Wpływ cesarstwa rzymskiego i jego kultury na stosunki wśród Germanów	38
Powstanie wielkich związków plemiennych, ich wędrówki i tworzenie się pierwszych państw germańskich	42

II. PAŃSTWO FRANKÓW

Podboje Franków	52
Feudalizacja stosunków społecznych	53
Organizacja państwowa	57
Wzrost znaczenia i hierarchizacja feudałów	58
Upadek Merowingów	60
Budowa monarchii karolińskiej	62
Stosunki Franków ze Słowianami	66
Wznowienie cesarstwa i jego organizacja wewnętrzna	68
Rozwój kultury	70
Podział monarchii Karola Wielkiego	73

III. NIEMCY DO POŁOWY XI WIEKU

Powstanie księstw niemieckich	80
Walka o zjednoczenie księstw niemieckich	81
Ekspansywna polityka Henryka I	83
Walka Ottona I o utrzymanie jedności państwa	87
Początki polityki włoskiej i nowe trudności wewnętrzne	89
Sojusz z duchowieństwem drogą do wznowienia cesarstwa	91
Wznowienie walk ze Słowianami	93
Kryzys wewnętrzny państwa niemieckiego w czasach rządów Ottona II	96
Niepowodzenia Ottona II w polityce włoskiej	99
Powstanie Słowian Połabskich	100
Kryzys wewnętrzny w Niemczech za rządów regentki Teofano	101

Stosunki ze Słowianami	101
Polityka włoska Ottona III	102
Stosunki Ottona III z Polską	104
Trudności we Włoszech i w Niemczech pod koniec rządów Ottona III	105
Polityka wewnętrzna Henryka II	107
Wojna polsko-niemiecka	108
Polityka włoska Henryka II i stosunki z Francją	112
Polityka wewnętrzna Konrada II	113
Polityka włoska	114
Polityka wschodnia	115
Pozyskanie Burgundii	116
Kultura niemiecka	117
Sztuka	120

IV. NIEMCY OD POŁOWY XI DO POŁOWY XIII WIEKU

Henryk III wobec trudności wewnętrznych cesarstwa	123
Stosunki z papieżem	124
Stosunki Henryka III ze wschodnimi sąsiadami	125
Wzrost opozycji antykrólewskiej w Niemczech. Powstanie saskie	126
Walka z papieżem	127
Nowe trudności wewnętrzne i abdykacja Henryka IV	131
Wznowienie agresywnej polityki wschodniej	132
Wznowienie walki o inwestyturę. Konkordat wormacki	134
Walka o władzę królewską między Staufami i Supplinburgami	136
Rola papieża w walkach dynastycznych w Niemczech	136
Stosunki Lotara III z Polską	138
Walka o władzę w Niemczech między Staufami i Welfami	138
Wyprawy krzyżowe i udział w nich Konrada III	139
Wzrost ekspansji feudałów wschodnioniemieckich	142
Polityka wewnętrzna Fryderyka I	142
Saksonia pod rządami Henryka Lwa	144
Włochy w drugiej połowie XII wieku	145
Walka Fryderyka I z miastami włoskimi	146
Stosunki Fryderyka I z Polską	147
Zniesienie samorządu miast lombardzkich i ponowny konflikt z papieżem	147
Upadek potęgi Welfów	149
Zholdowanie Pomorza Zachodniego	150
Trzecia wyprawa krzyżowa i śmierć Fryderyka I	150
Walka Staufów o królestwo normañskie	151
Ponowne walki o władzę między Staufami i Welfami	153
Walka Fryderyka II z papieżem	154
Królestwo Sycylii pod rządami Fryderyka II	156
Ustępstwa na rzecz feudałów niemieckich	157
Walka z miastami włoskimi i zatarg z papieżem	157
Upadek rządów Staufów i utrata Królestwa Sycylii	158
Rozwój nowego osadnictwa i związane z nim przemiany społeczne	160
Walka klasowa chłopów	161
Ekspansja feudałów niemieckich w rejonach Morza Bałtyckiego. Krzyżacy	162
Kultura niemiecka	167
Sztuka	169

V. NIEMCY OD POŁOWY XIII DO KOŃCA XV WIEKU

Polityczno-gospodarcze skutki wielkiego bezkrólewia	173
Rudolf I Habsburg i jego walka z królem czeskim Przemysłem Ottokarem II	174
Polityka wewnętrzna Rudolfa I i jego stosunki z papieżem	175

Opozycja antyhabsburska i wybór Adolfa z Nassau. Upadek jego rządów	176
Polityka wewnętrzna Albrechta I	177
Nieudana próba opanowania Czech	178
Henryk VII Luksemburski i jego polityka włoska	179
Walka o koronę królewską między Habsburgami i Wittelsbachami	181
Walka Ludwika Wittelsbacha z papieżstwem. Załamanie się polityki włoskiej	182
Ustępstwa Karola IV na rzecz papieżstwa i książąt niemieckich	185
Czechy pod rządami Karola IV	187
Wzrost niezadowolenia w Niemczech z rządów luksemburskich. Zatarg z miastami	188
Detronizacja Wacława IV i powrót do władzy Wittelsbachów	194
Zygmunt Luksemburczyk i jego stosunek do ruchu soborowego	196
Husytyzm	199
Niepowodzenia Habsburgów w polityce zagranicznej	206
Pozyskanie Burgundii i Niderlandów	208
Dalszy upadek władzy królewskiej w Niemczech. Umocnienie rozdrobnienia feudalnego	210
Literatura niemiecka	211
Architektura i sztuki plastyczne	214

Część druga

HISTORIA NIEMIEC 1492—1789

I. NIEMCY W PIERWSZEJ POŁOWIE XVI WIEKU

Przełom średniowiecza i nowożytności	219
Stosunki gospodarcze i społeczne	220
Duchowieństwo i sprawy religijne	227
Marcin Luter i jego pierwsze wystąpienia	231
Zasadnicze poglądy Lutra, zerwanie z Rzymem, rozwój luteranizmu	234
Wielkie powstanie chłopskie, jego znaczenie i skutki	241
Dalszy zamęt ideologiczny w Niemczech	245
Sytuacja zewnętrzna Niemiec. Umocnienie się reformacji	247
Nieudane próby rozwiązania sprawy religijnej przez cesarza	257
Pokój w Augsburgu. Sytuacja społeczna i kulturalna	261

II. OKRES WYZNANIOWEGO ROZBICIA 1555—1618

Sytuacja wyznaniowa w połowie XVI wieku	270
Przemiany gospodarcze w drugiej połowie XVI wieku i ich wpływ na stosunki społeczne	274
Sytuacja polityczna i religijna w drugiej połowie XVI wieku	276
Zaostrzenie się przeciwieństw. Ku wojnie	281

III. CZASY WOJNY TRZYDZIESTOLETNIJ

Początek wojny 1618—1620	287
Wojna aż do interwencji duńskiej	292
Interwencja duńska. Wallenstein	295
Pierwszy etap interwencji szwedzkiej. Gustaw Adolf	203
Czasy dalszych interwencji. Pokój westfalski	309

IV. NIEMCY W DRUGIEJ POŁOWIE XVII WIEKU

Stosunki w Niemczech po wojnie trzydziestoletniej	315
Kultura Niemiec w XVII wieku	321
Sytuacja polityczna w Niemczech po pokoju westfalskim	325

Absolutyzm w Niemczech. Uwagi ogólne	333
Bawaria	335
Kraje austriackie	336
Saksonia	337
Brandenburgia	337
Sytuacja w innych księstwach niemieckich	342
W cieniu wielkich wojen	343
Czasy względnego pokoju. Sytuacja społeczna i gospodarcza	348
Sytuacja polityczna w Niemczech. Austria i Prusy	351
Stosunki kulturalne i artystyczne na przełomie stuleci	356

V. CZASY OŚWIECONEGO ABSOLUTYZMU

Nowi władcy w Prusach i Austrii	361
Początek konfliktów	364
Dziesięć lat pokoju i przebudowy	368
Odwrócenie przymierzy. Wojna siedmioletnia	371
W cieniu Rosji i sprawy polskiej	377
Prusy, Austria i inne państwa niemieckie w okresie światłego absolutyzmu	379
Kultura i życie w Niemczech w epoce oświecenia	388

Część trzecia

HISTORIA NIEMIEC OD 1789 ROKU

I. ZIEMIE NIEMIECKIE W OKRESIE REWOLUCJI FRANCUSKIEJ I NAPOLEOŃSKIM

Stosunki gospodarczo-społeczne	401
Niemcy a rewolucja francuska i upadek Polski	405
Między Bazyleą a Jeną	411
„Niemcy w głębokim upokorzeniu”	419
Reformy w Prusach	423
Kultura	429
Koniec rządów Napoleona	434

II. RESTAURACJA

Związek Niemiecki pod egidą Austrii	443
Stosunki gospodarcze	447
Konserwatyści, liberałowie, młodzież	451
Opozycja w latach trzydziestych i czterdziestych	455
„Vormärz”	462
Biedermeier	466

III. WIOSNA LUDÓW

Dni marcowe	471
Rewolucja na rozdrożu	476
Parlament frankfurcki	480
Między rewolucją a reakcją	484
Bilans rewolucji	489

IV. NA DRODZE DO ZJEDNOCZENIA

Lata reakcji	492
Nowa era i konflikt	499
Początki rządów Bismarcka	504

Wojna niemiecka	510
Związek Północnoniemiecki	516
Wojna z Francją	522
V. RZESZA BISMARCKOWSKA	
Państwo i partie polityczne	530
Stosunki gospodarcze	540
Lata liberalne	552
Dyplomacja Bismarcka	558
Zwrot ku konserwatyzmowi	566
VI. RZESZA WILHELMIŃSKA (1890—1918)	
Weltpolitik	573
Stosunki wewnętrzne	578
Nauka i kultura	588
Początek wojny	598
Sytuacja wewnętrzna w czasie wojny	602
Zwrot w wojnie	607
Droga ku klęsce	613
VII. REPUBLIKA WEIMARSKA	
Rewolucja i narodziny republiki	618
Wersal	624
Trudne lata 1919—1923	629
Stabilizacja (1924—1929)	639
Kultura	648
Kryzys i upadek republiki	653
VIII. NIEMCY HITLEROWSKIE	
„Przejęcie władzy”	663
System rządów wewnętrznych	669
Etapy agresji	680
Podbój Europy	687
Wojna totalna	692
Zagłada Niemców narodowosocjalistycznych	699
WSKAZÓWKI BIBLIOGRAFICZNE	706
TABLICE GENEALOGICZNE	713
INDEKS NAZWISK	724
INDEKS NAZW GEOGRAFICZNYCH I ETNICZNYCH	767
SPIS ILUSTRACJI	785
SPIS MAP	789